

Marian Pisarzak

Matka Boża w misterium paschalnym

Salvatoris Mater 2/1, 301-303

2000

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Książka ks. Józefa Górzyńskiego* jest publikacją, która mieści się na pograniczu dwóch dyscyplin: liturgiki i mariologii. Z zasady takie opracowania są bardzo interesujące. Taka też jest niniejsza rozprawa doktorska (1996). Mówi ona o obecności Maryi w liturgii Kościoła, a to ze względu na Jej integralną więź z Chrystusem i udział w Jego zbawczym dziele, skoncentrowanym na misterium paschalnym. O tym misterium Kościół „pamięta” w sposób szczególny w każdej Eucharystii przez 50 dni Okresu Wielkanocnego.

Podstawowym źródłem są dla Autora formularze maryjne wspomnianego okresu, zawarte w „Zbiorze mszy o Najświętszej Maryi Pannie” oraz właściwe im czytania biblijne dołączone do „Zbioru”. Podtytuł publikacji sugeruje, jakoby Autor miał zamiar pominąć czytania w swoim opracowaniu. Może więc mamy tu przejaw jednej z wersji podwójnego rozumienia formularza: stały (niezmienny) zestaw tekstów eucharystycznych zamieszczonych w mszale i kompozycja tychże modlitw poszerzona o lektury biblijne, wybrane z gotowego zestawu czytań (do wyboru); to drugie rozumienie formularza nawiązuje do specyfiki dawnego „missale plenum”; współczesny mszał przypomina pierwotne sakramentarze.

Pozostając jeszcze przy pierwszych wrażeniach narzucających się podczas przeglądu

rozprawy, zaznaczmy już teraz brak w niej tak pożądanego w pracy naukowej indeksu (np. autorów) i streszczenia w języku obcym, a przecież jej efekty są godne przekazania zachodnim środowiskom naukowym. Szkoda, że do ich wykonania nie skłoniły Autora ani Wydawnictwo Archidiecezji Warszawskiej, ani promotor, prof. dr hab. Adam Durak, salezjanin, tworzący na naszym terenie (w dawnej ATK, dziś w UKSW) „szkołę” eucharystologów liturgicznych. W jej gronie znalazł się nasz Autor, ks. dr Józef Górzyński, wykładowca liturgiki w Metropolitalnym Wyższym Seminarium Duchownym w Warszawie (od 1963), razem z ks. prof. Janem Miazkiem, także specjalistą w zakresie eucharystyki.

Marian Pisarzak MIC

Matka Boża w misterium paschalnym

SALVATORIS MATER
2(2000) nr 1, 301-303

* J. GÓRZYŃSKI, *Matka Boża w misterium paschalnym. W świetle formularzy Okresu Paschalnego „Collectio Missarum de Beata Maria Virgine*, przedm. A. Durak SDB, Wydawnictwo Archidiecezji Warszawskiej, Warszawa 1999, ss. 312.

Przechodząc do analitycznej części recenzji, zauważmy najpierw układ treści rozprawy, która została zamknięta w pięciu rozdziałach.

1. Geneza księgi „Zbiór mszy” na tle kształtowania się specyfiki Okresu Paschalnego.
2. Źródła jej tekstów, tzw. „monumenta liturgica”.
3. Analiza badanej euchologii paschalnej (oracji, prefacji).
4. Analiza lektur biblijnych mszy Okresu Wielkanocnego.
5. Wnioski na temat „stylu” (rodzaju) obecności Maryi w misterium paschalnym badanego okresu.

Całość mieści się na 312 stronach dzieła i jest ujęta w schemacie klasycznym: bibliografia, wstęp, rozdziały i zakończenie.

Na uwagę zasługuje obfita literatura specjalistyczna, przeważnie obcojęzyczna. Dzięki niej Autor przeniósł na polski teren dorobek światowy. W wykazie źródeł liturgicznych znalazły się oczywiście „*Collectio missarum de BMV*” (1987) oraz „*Lectionarium pro missis de BMV*” (1987). Ponadto sakramentarze: *Veronense* (daw. zw. *Leonianum*), *Gelasianum*, *Gregorianum* i *Mosarabicum*. Ten typ źródeł reprezentuje klasyczny (dawny) okres kształtowania się liturgii mszalnej rozpisanej na cały rok kościelny. Tradycja w nich zapisana przeszła jakoś do „*missale plenum*” i była kontynuowana w Mszale rzymskim (1474 i 1570) aż po okres ostatniej odnowy (1970). Dlaczego jednak Autor dysertacji skupił się na źródłach klasycznych (tylko czterech?) i posoborowych, zostawiając okres „środkowy” bez wyjaśnienia takiego założenia?

Obszerną część książki (s. 61-268) stanowi żmudna, pracowita i zarazem fachowa analiza euchologiczna łacińskich tekstów maryjnych, zrealizowana zgodnie z zasadami metodologii, wypracowanej przez takie autorytety zachodnie, jak F. Nakagaki, A.M. Triacca, M. Augé. Rezultat przeprowadzonej analizy formuł liturgicznych czterech mszy maryjnych Okresu Paschalnego zawarł Autor w stwierdzeniu, że Maryja jest dynamicznie (aktywnie) obecna w sakramentalnym misterium Chrystusa, to znaczy, że nie tylko jest tam obecna, lecz także uczestniczy misteryjnie, jak była i uczestniczyła historycznie. Ponieważ liturgię misterium paschalnego celebrować także Kościół zjednoczony ze swym Odkupicielem, przeto obecność Maryi ma również wymiar eklesjalny, ma sens dla współczesnej wspólnoty uczniów Pańskich (s. 269-306).

Wspominanie Maryi przez pięćdziesiąt dni, licząc od Niedzieli Zmartwychwstania, w kontekście otwarcia serc na Ducha Świętego (jako na „pierwszy dar dla wierzących”), dzięki korzystaniu z „*Collectio*”, wypełnia lukę, jaka zaistniała w mszale posoborowym

w zakresie respektowania maryjności w okresie liturgicznym, mającym duże znaczenie dla życia Kościoła. Jeśli słusznie Kościół dostrzeżga Maryję w kontekście tajemnicy Wcielenia, to także powinien Ją widzieć jako włączoną w tajemnicę Odkupienia, przez udział w misterium paschalnym w fazie pentekostalnej; powinien widzieć i od Niej uczyć się uczestniczenia w tej tajemnicy: „Maryja ukazuje drogę «narodzin z Ducha»” (s. 300).

Lekturę omawianej publikacji należy zalecić zarówno mariologom, jak i liturgistom oraz duszpasterzom, zwłaszcza pracującym w sanktuariach maryjnych. Można żywić nadzieję, że ks. Józef Górzyński z tą samą wnikliwością teologa, jaką ujawnił przy omawianym temacie, przebada eucharystię maryjną innych okresów roku liturgicznego, zwłaszcza Wielkiego Postu, przybliżając nam całościową syntezę mariologii liturgicznej zawartej w „Zbiorze mszy o NMP”.